

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Promptuarium allegoriarum sacrarum praecipua fidei
christianae capita illustrantium: indice quadruplici
instructum post editiones 5 revisum, iam septimo
recusum**

Botsack, Johann

Francofurti ad Moenum, 1678

Articulus IV.

[urn:nbn:de:bsz:31-142795](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-142795)

Luc. 2. v. 29. cum Paulo, Phil. 1. v. 23. cum Ecclesia tota, Apoc. 22. v. ult. Veni etiam Domine Jesu! ut liberemur ex hac vitæ captivitate, 1. Tim. 4. 18. gaudeamus in libertate, Rom. 8. 21.

ARTICULUS IV.

DE MUNDO, ET VARIA HO-
minis, maximè pii, in eodem conditione
& statu.

MUNDUS EST ÆGYPTUS.

398. 1. *Nomine*: Ægyptus exponitur tenebræ. Mundus verè tenebræ peccati, Esa. 5. v. 20. inscitia Matth. 4. 16. Ephel. 4. 18. cap. 5. 8. In hoc potestas tenebrarum. Col. 1. 13. rectores tenebrarum, Eph. 6. 12. Hebr. *Mitzraim dicitur*. Hoc est oppressor, angustiator: Sic in mundo habemus angustias, Joh. 16. 33.

2. *Patrum peregrinatione*. Sæpius in Ægypto peregrinati sunt Patriarchæ: Nos omnes in hoc mundo peregrinamur. Vid. *Peregrinatio est vita*, p. 212.

3. *Israelitarum oppressione prædictâ*. Genes. 15. 13. completa Exod. 1. Psal. 81. 7. Ita in mundo premimur, servire cogimur, affligimur, peregrinam adversantium linguam audimus: Ubi Deus tuus est? Pl. 42. 4. Job. 2. 9. & testas fragiles tractamus, 2. Cor. 4. 7.

4. *Josephi servitute*: Servitit Joseph in Ægypto. Ita cogimur mundi vanitatibus inservire, à qua servitute liberari expetimus. Rom. 8. 22. 2. Timoth. 4. 18. Phil. 1. 23.

5. *Judaorum educatione violenta*: Ita Deus tandem die judicii nos educet in cœlestem Canaan, Hebr. 4. v. 11. 2. Tim. 4. 18. in Jerusalem lætam, Apoc. 21. 7. liberam, Rom. 8. 21.

6. *Ægyptus fornax ferrea dicitur*, Deut. 4, 20. Ita mundus est fornax ferrea persecutione, & cordis nostri eliquatione, Psal. 22, 15. præ mœrore; ut ferrum liquefcit in fornace.

7. *Ægritudinis copia*, Deut. 7, 15. Ita mundus plenus est morbis, ægritudinibus, Sirach. 40, 1.

8. *Plagarum multitudine*: Ita mundus plenus est plagis Dei. Amos. 4, 9. seq.

9. *Nostrâ derelictione*. Hebr. 11, 27. Moses Ægyptum fide reliquit. Relinquamus & nos fide Ægyptum & suspiremus ad *πολίτευμα* Phil. 3, 20. ubi Christus est, Coloss. 3, 3. 2. Corinth. 5, 1. 2. 3. seq. cum Paulo, 2. Tim. 4, 18. Phil. 3, 20.

MUNDUS EST COLONIA

nostra.

399. Gen. 21. v. 34. *Abraham colonus fuit in terra Philistæorum*. Mundus hic vera est Philistæorum regio, in quâ ut coloni saltem vivimus & commoramur; Ideo in peculium *vendere terram Israelitas Deus vetuit*, Lev. 25. v. 23. quia advenæ & coloni saltem essent, quib. jus vendendi non cõpeteret. Conf. 1. Chr. 30, 15.

EST DESERTUM ILLUD.

400. *Quod peragratiuri, incidunt in latrones*, Diabolum, ejus satellites, spoliantes nos vestibus justitiæ, ad peccatum pelliciendo, & semivivos relinquentes. Luc. 10, 30. omni solatio destitutos.

MUNDUS EST DOMUS

Potipharis.

401. *Quam simulac Joseph ingressus ab impudica uxore tentatus est*, Gen. 39, 7. Ita pii in hoc mundo, ad spiritualia adulteria invitantur, scandalorum multitudine. Singulis diebus sollicitatur Josephus: nulla piis tentatione mundi vacua est dies, hora nulla Ps. 118, 10.

II.

MUN-

MUNDUS EST MONS

Calvaria.

402. 1. *Ob foetorem.* Mons enim Calvaria locus extra Jerusalem, supplicii maleficorum destinatus, & eorundem cadaveribus deformatus & foetens. Ita in mundo nihil praeter peccati foetorem, 1. Joh. 2. v. 16. Nulla ibi boni odoris fragrantia est, neque piis, quibus mundus hic non aridet; neque ipsi Deo, ad quem teterrimus peccatorum foetor, ut ex spirituali Sodoma, ascendit.

2. *Supplicii locum.* In monte Calvaria malefici plecebantur: Ita in hoc mundo Adam & ejus posterii supplicii afficiuntur ob inobedientiam, Genes. 3. v. 18. 19. *Insudore; terra feret tribulos.*

3. *Ossuarium.* Ossa enim maleficorum eo in loco dispersa jacuere. Ita mundus hic est omnium hominum ossuarium, ex quo per viam illam universae carnis emigramus morientes.

MUNDUS EST MALEDICTUS.

403. *Montibus Gelboe maledictionem imprecatus David, quod Jonathan in iis cecidisset, 2. Sam. 1. vers. 21. optavit, ut nec ros nec pluvia descenderent super eos.* Ita mundus est ille maledictus mons, in quo multi pii etiam cadunt. Ros autem divinae gratiae & pluvia caelestis non descendunt in illum, quia mundus odio habet Deum, ejusque ministros. *Mundus Spiritum Sanctum capere non potest, pluvia & roris caelestis autorem, Joh. 17. v. 25. Joh. 14. v. 17.*

MUNDUS MALEDICTUS.

404. Exod. 19. v. 12. *Cavete, ne ascendatis in montem, ne tangatis fines illius, ne moriamini.* Mundus est mons ille, in quo peccatum dominatur, Joh. 2. v. 16. Ira Dei revelatur in eo super omnem iniquitatem,

P 3

Rom.

Rom. 1. v. 18. Genes. 19. v. 21. Hunc montem mundi quisquis tangit, moritur spirituali morte & *jaculo venatoris infernalis* petitur. Tangitur verò mons mundi, cum mundum diligimus, 1. Joh. 2, 15. Nolite diligere mundum, nec ea, quæ in mundo. Conf. Rom. 12. v. 2. Jac. 1. v. 27.

MUNDI VEXATIO ET servitus,

405. *Decies mercedem mutavit Jacobo Labanus*, Gen. 31. v. 7. Labanus est mundus, cujus vanitatibus cum servimus, vel *decies mercedem* mutat & vanâ spe homines læstat. Eccl. 1. 14. promittit aureos montes, vix plumbeos præstat. Huic ergo Domino non fidamus, quin potius dicamus cum Jacobo, Gen. 30. v. 30. *Tempus est, ut prospiciam domui meæ.* Hoc est tempus gratiæ, 2. Cor. 6. v. 2. quod spiritualementem hanc prudentiam postulat, Eph. 5. v. 17.

MUNDUS DECIPIT HOMINES.

406. *Ninive dicitur gentes vendidisse in fornicationibus.* Nahum. 3. v. 4. Talis Ninive mundus est, qui amatores sub peccatum venundat. 1. Reg. 21. 20. & 25. & calice malitiôsæ fornicationis homines inebriat: Typus quoque est *Romane Thaidos*, Apoc. 17. v. 2.

MUNDUS EST AGER.

407. *Triticò, zizania, consitus, simul crescentibus*, donec appropinquet tempus messis, iudicium discretionis. Impii sunt zizania, seminati ab inimico, Matth. 13. v. 38. Triticum sunt pii, Matth. 3. v. 12. cap. 13. v. 25. utrumque in mundi agro, quem purgabit Dominus.

MUNDUS

408. *Est terra Sodome & Gomorrhæ, Adama & Seboim*, in qua unus Loth, hoc est, pauci pii inveniuntur. Luc. 12, 32. Esa. 1. v. 8. Zephan. 3, 12. *Quam vana*

vana ergò gloriatio Pontificiorum, de Ecclesiæ suæ amplitudine gloriantium? amplior erat Ecclesia Pharisæorum, quàm Apostolorum, hæc tamen vera, illa falsa. Ecclesiæ ergò veræ, non amplæ, imago viva Lothus fuit.

MUNDUS

409. *Est regnum & aula regis Babylonia, in qua ad fistula sonitum idolum adorant*, Dan. 3. v. 5. *Fistulæ sonitus strepitusque tubarum est mundus scandalosus. Idolum est Satanas, ejusque regnum* 1. Joh. 2. 16. *Tres verò viri integræ fidei inveniuntur in hâc mundi aulâ, hoc est, pauci numerò pii*, Zephan. 3. 12.

MUNDUS

410. *Est eremus. 1. Obviarum perplexitatem*. Vid. Gen. 21. 14. Ps. 107. 4. *Ita & nos patriâ domò paradisi expulsi, in hoc deserto mundi oberramus, in foveas calamitatum & angustiarum, etiam à fratribus & proximis quibusque conjicimur, ut Joseph*, Gen. 37. 24.

2. *Ob typicam significationem.*

1. *Moses oves pascebat in deserto*, Exod. 3. v. 1. *Ita pii à Deo in hoc mundo pascentur*, Psal. 23. v. 1.

2. *In deserto colebant Deum Israelita, donec in promissam terram venirent*: Ita nos colere debemus Deum in mundi deserto, donec ad promissam vitæ æternæ possessionem perveniamus.

3. *In deserto amar am aquam inveniebant Israelitæ*. Ex. 15. 23. *Ita nos in hoc mundo aquas crucis*, Pl. 80. 6.

4. *Pharao existimabat coarctatos esse in terra Israelitas, in deserto*: idcirco persequebatur eosdem, nesciens, Deum suos defensurum esse. Exod. 14. 3, *Imago Diaboli, qui undiq; nos angustiis afficit in hoc mûdo.*

5. *Israelitarum quamplurima sunt impatientiæ exempla*: Ita & nobis evenit in mundi deserto, hinc

murmura, rebelliones, contra Deum ejusq; ministros.

6. *David in desertum fugiebat*, 1. Sam. 23. v. 14. Ita piorum exilia in mundi deserto singulis parata momentis, Job. 16. v. 3.

7. *Quadragesima annis curam sui populi Deus gessit*. Num. 9. v. 19. Ita & nostri, Psal. 78. v. 15.

8. *Petrus rupit in deserto Deus*, aquam protuberantes: Ita sitim nostram nonnunquam explet Deus aquas suppeditando solatii, Esa. 30. 20. Joh. 1. 16.

9. *Magnus ex eremo ventus venit, domum concussit*: Ita omnis generis tentationes, tribulationes in mundo & ex mundo veniunt, Joh. 16. v. ult. & c.

3. *Loci desertionem*: Hinc enim desertum dicitur, & innuitur, Esa. 27. v. 10. Ita in mundo pii deseruntur, non à Deo, Esa. 54. v. 7. 8. sed hominibus.

4. *Sitis causationem*. In desertis locis ambulantes magnâ premuntur siti. Ita pii in hoc mundo, Ps. 42, 1. Psal. 143, v. 6. sed consolatur nos Deus. Esa. 30. v. 20. cap. 51. v. 3.

5. *Ferarum cursationem*: Ita in mundo impii, ut lupi, apri, leones, vulpes discurrunt, duce leone infernali, Luc. 10. v. 3. Oves inter lupos.

6. *Spoliationem*: Jerem. 3. v. 2. Ita spoliator Satanas, impius.

7. *Desolationem summam*: Thr. 1. 13. Baruch. 4. 12. Ita in mundi eremo summa vastitas, confusio, desolatio.

8. *Retium multitudinem*: In desertis enim locis multa retia feris tenduntur à venatoribus; Ita in mundo retia tendit Satanas, impius piis Jud. 2. v. 3. Psal. 25. v. 15. Psal. 31. v. 5. Jerem. 1. v. 13.

9. *Via asperitatem & salebras*: Ita in mundo viæ asperæ sunt & salebrose. Satanas coluber est in viâ; *aspides & basilisci calcandi sunt in hac viâ*, Ps. 91. v. 13.

MUN-

MUNDUS

411. *Est spelunca latronum.* 1. *Ob Satanam,* qui princeps mundi Ephes. 2. v. 3. cæde sacra humanaque omnia complet. Hinc rubentis Draconis nomen, Apoc. 12. v. 12.

2. *Improvissum impetum:* Luc. 10. 30. Ita latrones, mundus, Satan, dormientes in securitate adoriuntur. Matth. 13. 25. *Dormientibus hominibus venit inimicus.*

3. *Viarum varietatem:* Latrones non ex una via homines aggrediuntur: Ita ex spelunca, mundi latrones non unâ viâ pios adoriuntur.

4. *Occursum armatorum.* Latro armis instructus est; In armatum ergò sumenda arma. Ita in Satanam, mundum, spiritualia arma, Eph. 6. v. 12.

5. *Desestationem.* Latro maledictus censeatur, caveatur, ut Act. 28. v. 4. Ita latrones spirituales in mundo latentes maledicti, cavendi, ut Gen. 49. v. 5. Non intremus Ecclesiam mundi cum Jacobo, oremus cum Davide, Psal. 144. v. 10.

Hos latrones fovet fovea mundi, spelunca Satanæ & reproborum, cujus lucidus apparet ingressus, cum primâ fronte omnia in mundo blandiuntur, sed obscurior est progressus; arctius tandem inter tot latronum pericula egressus.

MUNDUS EST SPINETUM ACULEA-
tum, & locus scorpionum.

412. Ezech. 2. 6. *Tocum sunt spina rebelles & aculeata, & cum scorpionibus habitas.*

1. *Spinetum* ergò mundus est, confitus scilicet locus spinis, quæ malæ

2. *Ob intractabilitatem.* Spinæ enim difficulter ob asperitatem tractantur: Ita etiam impii non patiuntur se judicari à Spiritu Domini, Gen. 6. v. 3. sunt perversi

ab utero & Spiritui Sancto resistunt, Actor. 7. 51. non patiuntur se tractari à ministerio, cujus opera inferi poterant veræ oliuæ Christo. Rom. II. v. 17. & ita sylvestrem naturam deponere. Aculei hi sunt *hostilis repugnantia*, Actor. 13. v. 46.

2. *Persecutio* verbi & ministrorum, quâ pungunt Deifervos & occidunt. Matth. 22. 36. & c. 23. 33. Hos aculeos indomitaram spinarum sensit Elias, 1. Reg. 19. & 18. v. 17. Johannes, Marc. 6. v. 25. Omnes Prophetæ, Matth. 5. v. 12. omni tempore, Hebr. 11. v. 37.

3. *Calumniæ & insimulationes*, quibus impii corda piorum pungunt, instar gladiatorum & serpentum, Psal. 140. v. 4.

2. *Obpunctionem*, etiam cum florent spinæ. Mundum si carpas, licet florere videatur, tamen pungit semper caudâ, hoc est, in fine. Cum florere videtur sanctitate, fallit hypocrisis, blanditiis, cum favere videtur. Psal. 55. v. 22. prodit, cum osculator, interficit, ut Joab, 2. Sam. 20. 11. cum gratulatur tibi, maledicit.

3. *Ob vestium lacerationem*. Spinæ vestes lacerant; Impii spinæ vestes integræ famæ piorum lacerant. Ita factum est Amos. cap. 7. v. 10.

4. *Ob serpentum occultationem*. Spinæ serpentes occultant: Ita in hoc mundo, tanquam dumeto spiritali, occultantur serpentes, mali, Psal. 140. 4. Serpentis antiqui genuini soboles, qui ita suum semen occultat, donec exusto mundi spinetò flamma judicii patefiat, quinam DEI semen, qui Satanæ fuerint, Matth. 13. v. 40. 41. Malach. 3. v. 17.

5. *Ob spinarum mutuam complexionem*. Sibi invicem implicitæ sunt spinæ. Impii mutuis sibi impliciti sunt operis, animis, vinculis conjuncti iniquitatis, Esa. 5. v. 18. foederibus perverfitatis, Psal. 83. v. 5.

6. Ob

6. *Ob ignis incensionem.* Ita spinæ mundi *malis* incendunt ignem tribulationis, eidem fomitem subministrant, Psal. 28. v. 3.

7. *Ob seminis suffocationem.* Spinæ suffocant semen: Ita impii suffocant verbi divini semen, Luc. 8. vers. 14. quod in spinas cecidit. Semen Spiritus Sancti, cujus ductum sequi nolunt, Gen. 6. v. 3. cui resistunt, Act. 7. v. 51. quem exacerbant, Esa. 64. v. 10. quem tristitiâ afficiunt, Eph. 4. v. 30.

8. *Ob maledictionis significationem.* Spinæ enim sunt signum maledictionis Dei. Gen. 3. v. 18. Ita impii sunt maledictionis divinæ signum, non *absolutô Dei decretô*, sed suo ipsorum *vitiô & justô Dei suppliciô*, quia noluerunt benedictum semen recipere, benedictionem acceptare; maledictio ipsis contigit. Pl. 109. v. 17. 18. Interim in hoc mundi dumeto, crescunt pii instar *rosæ*. Cant. 2. 2. instar *frumenti* electi Domini, quod nec incendunt, nec spinæ suffocabunt; quia suum Ecclesiæ agrum curat Dominus & suo tempore spinas igni inexstinguibili est exurturus. Pl. 58. 10. Pl. 21. 10.

MUNDUS EST LOCUS

Scorpionum.

413. Hi sunt impii & perversi homines. Ezech. 2. 6.

1. *Ob venenum.* Venenum impiorum est in linguæ fallacitate & scandalorum blanditiis, quibus pios seducere allaborant, Deut. 32. v. 32. cap. 29. v. 18. 19.

2. *Ob nocendi modum.* Dicuntur scorpiones à posterioribus mordere: Ita impii in mundo fallaciis, retia locando, calumniis, famam denigrando. Horsum omnes de *retibus* querelæ, de *fovea*, de *insidiis*, in Psal. de linguæ dolis, passim.

3. *Ob convenientem locum.* Scorpiones in desertis locis sunt: Mundus est desertum, in quo spirituales

Scor-

Scorpiones, & Rehabeam i scorpionibus nos castigantes mali homines sunt, 1. Reg. 12. v. 11. *Mundus est mulier illa scorpionum similis*, Sir. 26. v. 10.

4. *Ob caudam nodosam & flexuosam*. Mundi cauda, nodosa, flexuosa. Plus habet in recessu, quam in fronte promittit meretricia. Sap. 5. v. 6. 7.

5. *Oblatinationem*. Sub quovis lapide latitare dicitur Scorpio. In quovis lapideo vel saxeo corde latet scorpium Satan. Ezech. 2. v. 6.

6. *Ob colorum varietatem*. Varii sunt scorpionum colores: Varii mundi colores, mille figuræ.

Orandus itaque Deus est, ut nos per mundi hujus desertum, ejusque scorpiones, incolumes deducat, ut Israelitas, Deut. 8. v. 15.

MUNDUS EST MONS CALIGINOSUS.

414. Jer. 14. v. 16. ad quem pedes nostri sæpius offendentur, in cursu pietatis *impediuntur*.

Est *mons caliginosus*, in quo nulla solatii lux piis oboritur: Solum gaudium à monte cælo, ad quem oculos elevant, Psal. 121. v. 1. Joh. 16. vers. 33. Psal. 25. v. 1.

In hoc monte caliginoso mundi dominatur *princeps aëris*, Eph. 6. v. 12. *ventos* tempestatum glomerat, Psal. 18. v. 8. 9. *torrentes* persecutionum ex hoc monte dimittit, Psal. 18. v. 5. ut obruant pios, in valle lachrymarum hujus vitæ commorantes, Psal. 23. v. 4.

MUNDUS EST MESECH & Kedar.

415. *Va mihi, quia habitare cogor inter Mesech & Kedar*, Psal. 120. v. 5.

1. Mundus est terra *Mesech*, hoc est sagittariorum,

rum, arcus tendentium & sagittis vulnerantium, quæ sunt variz, Thren. 3. v. 12.

2. Mundus est terra *Kedar* & tenebrarum vel tenebricolorum, ob persecutiones & defectum solatii. Inter horum tamen *tentoria vivere cogimur* in hoc mundo, & libidini, feritati, immanitati, expositi esse eorundem. Psal. 38. v. 14.

MUNDUS EST VENTER

ceti.

416. *In quo Jonas delituit* Jon. 2. v. 1. Diabolus cæcus est (Vide Diabolus est Leviathan) Corpus ejus mundus est, in hoc corpore jactamur conclusi, in mari hujus mundi, Job. 7. v. 12. Clamamus sæpè ex hoc corpore: *Audi nos Domine, libera Domine!*

Hoc corpus mundi carcer noster est, quò

1. Concludimur, malorum aggere. Sirach. 40. v. 1.

2. Ob peccatum inobedientiæ, ut Jonas. Rom. 5. v. 12. 13.

3. In hoc ventre mundi aquâ falsâ potamur. Psal. 80. v. 6.

4. Mundi artubus, velut Jonas in ventre ceti, comprimimur. Mundi artus & latera undiquaque nos constringentia prementiaque sunt impii & persecutores. Psal. 118. v. 10. 11.

5. Sæpè recordamur in hoc ventre mundi, templi Domini, cæli nimirum, & faciei Domini, ut Jonas, cap. 2. v. 5. ut David, Psal. 42. v. 3.

6. In *abyssum ipsam maris* miseriarum projicimur, ut Jonas, cap. 2. v. 4.

7. *Algâ vanitatum humanarum* caput nostrum ad eò operitur, ut respirare vix liceat, gemere semper liceat, Rom. 8. v. 21. 22.

8. Pro-

8. *Proiectus tandem in litus Jonas à ceto*, Domino præcipiente, Jonæ 2. vers. 11. Sustenta nos in hoc mundi ventre, pietissime Domine! putrescamus licet, terræ præcipe, ut nos evomat in æternæ beatitatis portum & litus, ut tuo nomini perpetua gratiarum obsequia persolvamus. *Benignissime JESU, in tuo nomine nostra precatio ad tuum perveniat templum!* ut Jonæ cap. 2. v. 8.

MUNDUS EST SPELUNCA BASILICORUM, Danielis & Jeremiæ
fovea.

417. 1. *In qua Basilisci terrestres & infernales occultantur*; In hac spelunca latet leo ille, 1. Petr. 5. v. 8. Psal. 10. v. 9.

2. *Fovea Danielis est*, ex qua illæsus prodiit rursum, Domino cum custodiente, Daniel. 6. vers. 22. ora leonum obturante.

3. *Jeremias, in foveam coniectus* ob veritatis præconium: Ereptus ab Ebedmelecho, Jer. 38. v. 6. 13.

Christus est noster Ebedmelechus, nos suo tempore è mundi fovea erepturus. Etiam eripe, Domine JESU, ab omni malo eripe! 2. Tim. 4. v. 18.

De duobus peccati consequentibus, Dei judicio & morte, agetur in capite de Novissimis, sub calcem libri.

OS (O) SE

CA